

SPRAWOZDANIE

Z 1. MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI „OCHRONA I REKULTYWACJA TERENÓW DORZECZA ODRY”

REPORT ON THE WORKS OF THE 1ST INTERNATIONAL CONFERENCE „PROTECTION AND RECULTIVATION OF THE ODRA-BASIN AREAS”

ZIELONA GÓRA; 15-16. 09. 1998 ROKU

Konferencja odbyła się w dniach 15-16 września 1998 roku, z inicjatywy Zakładu Odnowy Środowiska Instytutu Inżynierii Środowiska Politechniki Zielonogórskiej, który był również jej głównym organizatorem. Współorganizatorami Konferencji byli (w kolejności alfabetycznej):

„Aqua” Sp. z o.o. w Zielonej Górze,

Dyrekcja Regionalna Lasów Państwowych w Zielonej Górze,

Komitet Badań Naukowych,

Novita S.A. w Zielonej Górze,

Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie – Zielonogórski Zakład Górnictwa Nafty i Gazu,

Polskie Towarzystwo Gleboznawcze – Oddział w Zielonej Górze,

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych – Oddział Zielona Góra, Polskie Towarzystwo Geologiczne – Oddział Ziemi Lubuskiej,

Urząd Wojewódzki w Zielonej Górze,

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze,

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

Ciężar przewodniczenia Komitetowi Naukowemu Konferencji wziął na siebie Dziekan Wydziału Budownictwa i Inżynierii Sanitarnej, Kierownik Zakładu Odnowy Środowiska – **prof. dr hab. inż. Henryk Greinert**, natomiast Komitetowi Organizacyjnemu przewodniczyli wspólnie **dr hab. inż., prof. PZ Tadeusz Chrzan** i **prof. dr hab. inż. Henryk Greinert**. Sekretariat Konferencji w jej okresie przygotowawczym oraz w trakcie trwania, prowadzili **dr Urszula Kołodziejczyk** i **dr inż. Andrzej Greinert**.

Konferencja została objęta honorowym patronatem przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, **prof. dr hab. Jana Szyszko**, co zostało bardzo dobrze przyjęte zarówno przez gremium zaangażowane w organizację konferencji, jak przez jej uczestników.

Członkami Komitetu Honorowego Konferencji byli:

- Wojewoda Zielonogórski – **prof. dr hab. inż. Marian Milek**,
- Rektor Politechniki Zielonogórskiej – **prof. dr hab. Michał Kisielewicz**,
- Prezes Novita S.A. w Zielonej Górze – **mgr Marek Górny**,
- Z ramienia Ministra Jerzego Widzyka – Pełnomocnika Rządu do spraw Usuwania Skutków Powodzi, w obradach aktywny udział wziął **dr inż. Czesław Szczegliński**.

W Konferencji wzięli udział pracownicy placówek naukowych oraz zakładów zajmujących się praktycznie problematyką ochrony i rekultywacji terenów narażonych na czasowe zalanie wodami powodziowymi, a także materiałami umacniającymi budowlę hydrotechniczne. Reprezentowane były praktycznie wszystkie nauki stosowane, związane z problematyką powodziową i rekultywacyjną: geologia, hydrogeologia, gleboznawstwo, budownictwo, inżynieria wodna i lądowa, socjologia, medycyna katastrof.

Reprezentowane były liczne ośrodki, zarówno krajowe jak zagraniczne (w kolejności alfabetycznej):

- „Aqua” Sp. z o.o. w Zielonej Górze,
- Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie,
- Akademia Medyczna w Poznaniu,
- Akademia Nauk Ukrainy,
- Akademia Rolnicza w Krakowie,
- Akademia Rolnicza w Lublinie,
- Akademia Rolnicza w Szczecinie,
- Akademia Rolnicza we Wrocławiu,
- Akademia Rolniczo-Techniczna w Olsztynie,
- Carpi Italia Inc. – Włochy,
- Dyrekcja Regionalna Lasów Państwowych w Zielonej Górze,
- Ecole Polytechnique de Montreal – Kanada,
- Ekoprojekt Zielona Góra,

Firma Dedal-Foto z Kiekrza,
Główny Instytut Górnictwa w Katowicach,
Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Oddział we Wrocławiu,
Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Oddział we Wrocławiu,
Instytut Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach,
Katowickie Przedsiębiorstwo Geologiczne,
Komitet Badań Naukowych,
Landesamt für Natur und Umwelt des Landes Schleswig-Holstein – Niemcy,
Lausitzer Naturkundliche Akademie in Cottbus – Niemcy,
Novita S.A. w Zielonej Górze,
Oroville-Wyandotte Irrigation District – USA,
Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Dolnośląski,
Pipe Life Systemy Rurowe Polska sp. z o.o., Warszawa,
Politechnika Szczecińska,
Politechnika Szczecińska,
Politechnika Wroclawska,
Politechnika Zielonogórska,
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie – Zielonogór-
ski Zakład Górnictwa Nafty i Gazu,
Polskie Towarzystwo Gleboznawcze – Oddział w Zielonej Górze,
Polskie Towarzystwo Geologiczne – Oddział Ziemi Lubuskiej,
Polyfelt, PCD Polymere Polska,
PPHU “Ekop” sp. z o.o. w Otyniu,
Proxima S.A.,
Przedsiębiorstwo Przemysłu Spożywczego PEPEES S.A. w Łomży,
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu,
Rezekne Institution of Higher Education, Łotwa,
SAGEOS Geosynthetics Technologies Center - Kanada,
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych – Od-
dział Zielona Góra,
Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Uniwersytet Szczeciński,
Uniwersytet Warszawski,
Urząd Miejski w Zielonej Górze,
Urząd Wojewódzki w Szczecinie,
Urząd Wojewódzki w Zielonej Górze ,
Urząd Wojewódzki we Wrocławiu,
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej
Górze,

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze,
Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lesznie,
Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze,
Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze,
ZALF Müncheberg – Niemcy,
Zarząd Parków Krajobrazowych w Zielonej Górze,
ZGKiM w Zielonej Górze,
ZPF "Filtex" S.A. w Łodzi.

Prezentowane w trakcie Konferencji prace opublikowano w Materiałach Konferencyjnych (redakcja: Henryk Greinert, Urszula Kołodziejczyk, Andrzej Greinert), ISBN 83-905167-4-8, które wszyscy uczestnicy otrzymali przed Konferencją, natomiast prace dostarczone po upływie terminu nadsyłania i podczas Konferencji opublikowano w Materiałach Pokonferencyjnych – specjalnym zeszycie (recenzowanym) Instytutu Inżynierii Środowiska Politechniki Zielonogórskiej.

CZĘŚĆ OFICJALNA:

Konferencję otworzył Przewodniczący Komitetu Naukowego Konferencji, prof. dr hab. inż. Henryk Greinert. Po powitaniu honorowych gości i uczestników Konferencji wygłosił on słowo wstępne na temat wielowątkowości problematyki objętej tematem Konferencji oraz konieczności współpracy różnych środowisk dla podjęcia właściwych rozstrzygnięć dla dobra Regionów narażonych na sytuację jak ta z roku 1997.

Następnie zabrał głos gospodarz Uczelni, J.M. Rektor prof. dr hab. Michał Kisielewicz. Przywitał on zebranych uczestników Konferencji, życząc owocnych obrad i miłego pobytu w Zielonej Górze.

W imieniu Wojewody Zielonogórskiego i własnym, jako Dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska UW, wystąpił kolejno dr inż. Jerzy Tonder. Podkreślił on wagę tematyki obrad dla Regionu i wypracowania na przyszłość systemu gospodarki w zlewni w warunkach zagrożenia powodzią.

Po części oficjalnej ogłoszono krótką przerwę, po której nastąpiły obrady plenarne.

OBRADY PLENARNE:

Odbyły się one pierwszego dnia Konferencji, 15. września, w Sali im. prof. Szafrana Politechniki Zielonogórskiej. Obrady zostały zorganizowane w trzy

kolejno po sobie występujące sesje, o możliwie ujednoczonym wewnątrznie programie.

Pierwsza sesja przedstawiała ogólne aspekty przyczyn powodzi i funkcjonowania terenów okresowo zalewanych. Prowadzenie sesji powierzono **dr Filipińskiemu** z Landesamt für Natur und Umwelt des Landes Schleswig-Holstein – Niemcy. W jej trakcie referaty przedstawili:

Kaniecki A., Kijowski A.: Letnia powódź 1997 roku i wynikające z niej problemy wodnogospodarcze. Próba kartograficznego ujęcia katastroficznej sytuacji powodziowej

Korol R., Jaśniewicz E., Strońska M.: Możliwości wdrożenia dyrektyw Unii Europejskiej w monitoringu wód i ścieków.

Mendaluk J.: Stan czystości wód podczas powodzi '97 - na terenie województwa zielonogórskiego.

Wira J., Tarnowski K., Greinert A.: Charakterystyka zasobów wodnych i zagrożenia dla ich czystości w Polsce.

Druga sesja została zaplanowana jako ujmująca zagadnienia popowodziowego obrazu terenów, które dotknęła, oraz przyczyn technicznych wystąpienia przerwań wałów jako będących bezpośrednią przyczyną wylewu rzeki na tereny zagospodarowane rolniczo, leśniczo i urbanistycznie. Przewodnictwo nad sesją powierzono **prof. dr hab. inż. Edwardowi Niedźwieckiemu** z Akademii Rolniczej w Szczecinie.

Caruk M., Filipek K., Adamczyk Z.: Monitoring terenów wodonośnych zagrożonych antropogenicznie.

Bąk K., Duda S.: Szkody i skutki powodzi 1997 roku w lasach zielonogórskich.

Fatyga J.: Szkody powodziowe w użytkach rolnych górskiej części dorzecza Odry oraz możliwości ich likwidacji

Chołody B., Warcholak P.: Wyrwy w wałach przeciwpowodziowych na zielonogórskim odcinku Odry (lipiec 1997 roku). Przyczyny powstania i sposób zabudowy.

Scuero A.M.: The uderwater instalation of a drained geomembrane system on Lost Creek dam.

Młynarek J.: Hydraulic and mechanical performance of GCLs and their properties.

Trzecia i ostatnia sesja została poświęcona ocenie gleb i gruntów terenów nadrzecznych, ocenie przyrodniczego wpływu powodzi na tereny nadodrzańskie oraz metodyce badań i oceny zagrożeń powodziowych. O przewodniczenie sesji poproszono **prof. dr hab. Sławoja Kucharskiego** z Akademii Medycznej w Poznaniu. Zaprezentowano podczas niej referaty:

Jankowski W., Jerzak L.: *Możliwości poprawy sytuacji przeciwpowodziowej przy zachowaniu walorów przyrodniczych doliny Odry na odcinku zielonogórskim.*

Deumlich D., Stejdl J., Frielinghaus Mo., Koćmit A., Podlasiński M., Kąjowski I.: *Methods of potential erosion risk estimation in different regions of the Odra-catchment and protection measures.*

Filipiński M., Temmler H.: *The chemical and physical properties of the liners of dikes from Northsea coast in Schleswig-Holstein.*

Helios-Rybicka E., Strzebońska M.: *Skażenie rzeki Odry metalami ciężkimi. Wstępne wyniki badań osadów powodziowych.*

Terelak H., Stuczyński T., Motowicka-Terelak T.: *Monitoring właściwości gleb gruntów ornych w Polsce.*

Każdej sesji towarzyszyła ożywiona dyskusja, dotycząca zarówno wygłoszanych tez, jak stosowanych metodyk badań, w końcu możliwości zastosowania konkretnych pomysłów w praktyce.

Obrady plenarne podsumował i zakończył kilkoma cennymi uwagami popartymi krótką prezentacją dr inż. Czesław Szczegielniak - przedstawiciel Ministra - Pełnomocnika Rządu do spraw Usuwania Skutków Powodzi, Jerzego Widzyka.

SESJA POSTEROWA:

W pierwszym dniu obrad została zorganizowana sesja posterowa, trwająca przez cały dzień tak, aby umożliwić jej oglądnięcie uczestnikom Konferencji również poza specjalnie dla tego celu wyznaczonym czasem - w czasie przerw w obradach plenarnych. Aby osiągnąć ten cel zlokalizowano ją w hollu, bezpośrednio przylegającym do sali obrad.

W ramach sesji zostało zaprezentowanych **29 posterów**, które zostały bardzo wysoko ocenione tak ze względów merytorycznych jak fachowego przedstawienia graficznego (wizualnego).

CZĘŚĆ TERENOWA:

Drugiego dnia Konferencji odbyła się sesja wyjazdowa, przedstawiająca w terenie miejsca newralgiczne w trakcie powodzi 1997 roku na terenie województwa zielonogórskiego. Uczestnicy Konferencji mieli dodatkowo okazję zobaczyć jaki wkład pracy został włożony przez gospodarzy terenu w ciągu minionego roku dla zlikwidowania szkód powodziowych w hydrotechnicznej obudowie rzeki oraz na terenach najdłuższej znajdujących się pod wodą. W tym celu zostały zaplanowane w okresie przedkonferencyjnym oraz pokazane i omówione w drugim dniu Konferencji niżej wymienione lokalizacje:

1. Punkt – Wysokie-Czerwieńsk (Pomorsko); 478. km biegu rzeki Odry,
2. Punkt – Nadleśnictwo Przytok, Leśnictwo Dąbrowa,
3. Punkt – Siedlisko-Przyborów; 425,3. km biegu rzeki Odry,
4. Punkt – Nowa Sól-Przyborów; 427,7. km biegu rzeki Odry,
5. Punkt – Nadleśnictwo Nowa Sól, Leśnictwo Siedlisko.

Część terenowa była poprowadzona przez pracowników Dyrekcji Regionalnej Lasów Państwowych w Zielonej Górze i Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych – Oddział Zielona Góra, najlepiej zorientowanych w wybranych terenach z racji codziennych zmagania z problematyką powodziową.

WYSTAWY:

W trakcie Konferencji zorganizowane zostały cztery wystawy, zlokalizowane w Budynku Politechniki Zielonogórskiej, w którym odbywały się obrady pierwszego dnia Konferencji – przy sali obrad i przy punkcie rejestracyjnym (sekretariacie) Konferencji.

Były to:

- ❖ Wystawa szerokiej gamy geowłóknin, produkowanych przez zakłady Novita S.A. w Zielonej Górze, jako materiałów wzmacniających konstrukcje wałów przeciwpowodziowych. Przedstawiciele firmy prezentowali również technologię stosowania geowłóknin i konkretne przykłady użycia ich w terenie.
- ❖ Demonstracja wyrobów firmy Aqua S.A., producenta i dystrybutora szerokiej gamy pomp i urządzeń hydrotechnicznych.
- ❖ Wystawa zdjęć, ukazujących przebieg i zasięg powodzi 1997 roku w województwie zielonogórskim.
- ❖ Wystawa wielkowymiarowych, kolorowych zdjęć lotniczych, ukazujących zasięg powodzi w strategicznych punktach na Odrze w województwie zielonogórskim.

PODSUMOWANIE KONFERENCJI:

Na zakończenie sesji terenowej, ukonstytuowano głosami uczestników Konferencji Komisję Wnioskową w składzie:

prof. Fatyga – Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Oddział we Wrocławiu,

prof. Koćmit – Akademia Rolnicza w Szczecinie,

inż. Bąk – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze,

dr Winkler – Akademia Rolnicza w Szczecinie.

Komisja Wnioskowa opracowała szereg wniosków, które zostały przedstawione i przedyskutowane w gronie uczestników Konferencji podczas kończącego Konferencję spotkania zorganizowanego przez Nadleśnictwo Nowa Sól.

Ustalono, że:

- ❖ Należy kontynuować Konferencje z cyklu Ochrona i Rekultywacja Terenów Dorzecza Odry, uwzględniając wiele aspektów z tej dziedziny pogrupowanych w ramach podtematów kolejnych edycji cyklu.
- ❖ Badania w obrębie Doliny Odry należy prowadzić wielowątkowo, jako zadania zintegrowane, wielobranżowe, co wynika ze złożoności materii badawczej.
- ❖ Należy ustalić definitywnie preferowany rodzaj gospodarki na terenach zalewowych, w międzywałach i w terenach zagrożonych okresowym podtapieniem lub zatapianiem przez wody rzeczne i inne.
- ❖ Należy zobligować Rady do unikania lokalizacji zabudowań w dolinach rzecznych, co musi znaleźć odzwierciedlenie w planach zagospodarowania przestrzennego.
- ❖ Bezcelowym jest podnoszenie w nieskończoność wysokości wałów przeciwpowodziowych; należy wymóc takie regulacje dotyczące biegu rzek i zagospodarowania międzywali, aby udrożnić przepływ wód powodziowych korytem rzeczny.
- ❖ Należy objąć pojęciem powodzi szeroko pojęte zjawiska, powodowane przez wodę jako czynnik sprawczy; przykładem są podtopienia budynków i budowli przez wody gruntowe.
- ❖ Należy unikać nadmiernie szerokiej zabudowy technicznej rzek (za wszelką cenę). Tego typu postępowanie ogranicza retencję wodną do czego należy podchodzić z wyjątkową ostrożnością.
- ❖ Szereg decyzji związanych z działaniami przeciwpowodziowymi należy podjąć a priori; dotyczy to zwłaszcza lokalizacji i użytkowania polderów.
- ❖ Koniecznym jest odrębne rozważanie sytuacji powodziowej i regulacji przeciwpowodziowych na terenach nizinnych i górskich. Szczególny nacisk należy położyć na gospodarkę przestrzenną w górach.

Organizacja międzynarodowej konferencji była przedsięwzięciem wymagającym dużego wysiłku zarówno ludzkiego jak finansowego. Stąd też Dziekan Wydziału Budownictwa i Inżynierii Sanitarnej Politechniki Zielonogórskiej zdecydował się na oficjalne podziękowanie osobom zaangażowanym w jej przygotowanie i przeprowadzenie.

Zorganizowano również kończące prace obecnej edycji spotkanie Rektora Politechniki Zielonogórskiej, prof. dr hab. Michała Kisielewicz z współorgani-

zatorami Konferencji, bez których wsparcia finansowego i organizacyjnego nie mogłoby do niej dojść.

Środki ww. spożytkowano na (podano w kolejności alfabetycznej):

- „Aqua” Sp. z o.o. w Zielonej Górze – koszty organizacyjne Konferencji,
- Dyrekcja Regionalna Lasów Państwowych w Zielonej Górze – współorganizacja sesji terenowej i uroczystego zakończenia Konferencji,
- Komitet Badań Naukowych - koszty organizacyjne Konferencji,
- Novita S.A. w Zielonej Górze - koszty organizacyjne Konferencji,
- Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie – Zielonogórski Zakład Górnictwa Nafty i Gazu - koszty organizacyjne Konferencji,
- Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych – Oddział Zielona Góra – koszty organizacyjne Konferencji, współorganizacja sesji terenowej,
- Polskie Towarzystwo Geologiczne – Oddział Ziemi Lubuskiej – druk materiałów konferencyjnych,
- Urząd Wojewódzki w Zielonej Górze – koszty wynajęcia autokarów na sesję terenową,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze – druk materiałów konferencyjnych,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze – druk materiałów pokonferencyjnych.

dr inż. Andrzej Greinert,
dr Urszula Kołodziejczyk
Politechnika Zielonogórska
Sekretariat Konferencji

Sekretariat Konferencji:

Politechnika Zielonogórska
Instytut Inżynierii Środowiska
Zakład Odnowy Środowiska
ul. Podgórna 50
65-246 Zielona Góra
tel. (0-68) 3254831 wew. 492, 612